

тока Р-5083 в фосфатном буферном растворе с рН 6,86 на образцах, полученных при различных формирующих напряжениях.

На основе экспериментальных данных предложена эквивалентная схема, которая состоит из сопротивления R_s , характеризующего сопротивление электролита, параллельно соединенных резистора R и конденсатора C , отражающих эффекты на границе раствор/барьерный слой, параллельно соединенного резистора R_b и элемента постоянной фазы $SPЕ_b$, связанного с барьерным слоем оксида. Принимая барьерный слой за плоский конденсатор, рассчитана его толщина для каждого образца, которая составила 17, 32, 54 нм. Расчет толщины, исходя из расстояния между порами, привел к сходным результатам. Таким образом, показана возможность использования ЭИС для характеристики свойств барьерного слоя пористого оксида алюминия, применяемого в качестве матрицы для получения медных нанопроводов на переменном токе.

УДК 658.12

А.В. БОРИСЕНКО, О.Ю. ФЕДОРЕНКО, канд. техн. наук

ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИЙ ФАРФОР НА ОСНОВІ ПРОФІЛІТОВОЇ ТА СЕРЦИТОВОЇ СИРОВИНИ

Для успішного розвитку виробництва електротехнічного фарфору необхідним є впровадження високоефективної технології, застосування сучасних методів дослідження, розширення сировинної бази за рахунок використання раніше неосвоєних родовищ, а також вивчення можливості використання нової мінеральної сировини. Тому досить важливою постає розробка фарфорових мас, в яких високо вартісні, дефіцитні та імпортовані сировинні матеріали були б частково або повністю замінені доступними матеріалами вітчизняного походження.

В промислово розвинених країнах пірофіліт та мусковіт використовуються для виробництва електроізоляційних матеріалів, зокрема електрофарфору. Цінність цих матеріалів полягає у високих діелектричних властивостях завдяки кристалічній структурі основного породоутворюючого мінералу. Промислові родовища пірофілітів є продуктами гідротермальної метаморфізації кислих вулканічних порід (ріолітів, дацитів та їх туфів). Рідше зустрічаються родовища, що є результатом метаморфізму високоглиноземістих осадових порід, а також кварц-серіцитових метасоматитів, такі, як наприклад

Чистогорівське родовище на Південному Уралі).

Наявність в Україні родовищ пірофілітових та серіцитових матеріалів та певних відмінностей у їх складі у порівнянні з пірофілітами Японії, Південної Кореї, США, Австралії, Росії визначають необхідність вивчення їх хіміко-мінерального складу та властивостей з метою використання вітчизняної сировини для виробництва електрофарфору.

Дослідження пірофілітових порід Кур'янівського родовища (Житомирська обл.) дозволили встановити їх придатність до використання в технології фарфору електротехнічного призначення оскільки вміст Fe_2O_3 у складі матеріалу не перевищує 1 мас. %, а кількість Al_2O_3 досягає 30 мас. %.

З використанням прогнозних розрахункових методик, реалізованих на ЕОМ, визначено області складів фарфорових мас, які забезпечують заданий рівень спікання при температурі термообробки не вище 1200 °С. На основі отриманих відомостей розроблено композиції низькотемпературного електрофарфору та досліджено властивості лабораторних зразків.

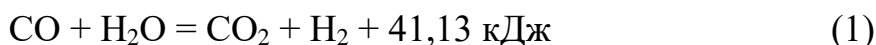
Встановлено, що для формування щільноспеченого кордієритвмісного матеріалу в умовах знижених температур випалу більш ефективним є використання магнезиту, оскільки у випадку використання тальку утворюється матеріал з високою відкритою поруватістю. В результаті досліджень отримано матеріали з температурою випалу 1200 °С, які відповідають вимогам до електрокераміки ($W=0,1$ %, $\rho_v=10^6$ Ом·см) згідно ГОСТ 20419-83 та рекомендовані до використання у виробництві електрофарфору.

УДК 661.97:544.34

М.Б. БУГАЙ, І.О. СЛАБУН, канд. техн. наук, ***В.А. МАРШАЛА,***
С. В. ЛУПОЛ

АНАЛІЗ ДАНИХ ПО ВИЗНАЧЕННЮ КОНСТАНТ РІВНОВАГИ КОНВЕРСІЇ СО І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ТЕХНОЛОГІЧНИХ РОЗРАХУНКАХ

Реакція конверсії СО водяною парою

доволі поширено використовується (перебігає) у промисловості, наприклад, у виробництві аміаку із природного газу, хімічній переробці